

ОБ'ЄКТИ КАПІТАЛУ (ПАСИВІВ) У ФІНАНСОВОМУ АНАЛІЗІ

Стаття присвячена питанням впливу реструктуризації об'єктів бухгалтерського обліку пасивів (капіталу) на показники фінансового аналізу звітності підприємства

Постановка проблеми, аналіз досліджень, формування цілей

Усім відома одна з важливих функцій бухгалтерського обліку - аналітична. Сутність цієї функції полягає в можливості за допомогою даних бухгалтерського обліку проводити аналіз фінансового стану підприємства та його діяльності.

На сьогоднішній день ринкові відносини вимагають наявності не тільки звичайного аналізу фінансового стану підприємства, але й потребують детального аналізу його змін. Детальне вивчення фінансових результатів у динаміці дозволяє приймати більш об'єктивні та ефективні рішення щодо продовження ділового партнерства, вкладання інвестицій, взяття кредиту тощо.

Фінансовий аналіз проводиться за даними фінансових звітів підприємства. В процесі проведення аналізу фінансових звітів проводять оцінку господарських подій, виявляють фактори та причини досягнутого стану. Отримані дані проведеного аналізу використовують у підготовці та обґрунтуванні при прийнятті управлінських рішень, для виявлення та мобілізації резервів підприємства.

Усі з компонентів бухгалтерської фінансової звітності характеризуються своєрідним змістом та характеристикою використання відповідної інформації. Найбільш важливим та використовуваним вважається форма 1 Баланс. Тому можна стверджувати, що Баланс – є основною складовою фінансової звітності, оскільки він містить базові дані для проведення фінансового аналізу стану підприємства.

Фінансовий стан підприємства є важливою характеристикою його ділової активності і надійності. Він визначає конкурентоспроможність підприємства, його

потенціал у ділових взаємовідносинах та є гарантом ефективної діяльності як самого підприємства, так і його партнерів. А це можливо лише при задовільному фінансовому стані підприємства, тобто підприємство має бути забезпечено фінансовими ресурсами, які необхідні для нормального функціонування підприємства. Ці ресурси мають бути доцільно розміщені та ефективно використовуватися.

Під оцінкою фінансового стану підприємства розуміють оцінку його активів і пасивів (валюту балансу) на певну дату та перспектив розвитку і функціонування підприємства у майбутньому. Ця оцінка проводиться на основі бухгалтерського обліку та звітності згідно з чинними нормативно-правовими документами. Оцінці підлягають активи та пасиви підприємства, що відображають наявність і розміщення його ресурсів на певну дату, або, іншими словами, оцінку його платоспроможності, кредитоспроможності, виконання зобов'язання перед усіма, чиї кошти вкладено до підприємства.

В економічній літературі зустрічаються різні системи групування показників фінансового стану підприємства. Показників багато. При чому дуже часто різні автори один і той же показник за економічною суттю називають по-різному.

Виклад основного матеріалу

Необхідність проведення систематичного аналізу фінансового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості диктується тим, що результативність діяльності підприємства, розмір його прибутку багато в чому залежать від його платоспроможності. Крім того, звертають увагу на фінансовий стан підприємства і банки, розглядаючи режим його кредитування та

диференціацію відсоткових ставок. Таким чином, фінансовий стан підприємства - це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Як було вже сказано, в основі фінансового аналізу лежить аналіз даних фінансової звітності. Для аналізу фінансової діяльності підприємств застосовуються різні моделі і методи. Найбільшого поширення для фінансового аналізу отримала система аналітичних коефіцієнтів.

Усі показники (аналітичні коефіцієнти) в економічній літературі найчастіше поєднують у п'ять груп за наступними напрямками фінансового аналізу.

Діюча система аналітичних показників оцінки фінансового стану підприємства автором згрупована у шість груп, як наведено на рис. 1.

На сьогодні сукупність (систему) діючих базових аналітичних показників згруповано у 6 груп, а саме:

- показники майнового стану, їх 7;
- показники фінансової стійкості – 13;
- показники платоспроможності (ліквідності) – 4;
- показники ділової активності – 13;
- показники рентабельності – 12;
- показники позиції підприємства на ринку цінних паперів – 7.

Усього 56 показників.

Аналіз майнового стану. Поточний стан майна підприємства, перспективи розвитку його фінансово-господарської діяльності можуть бути оцінені співвідношенням засобів, що належать підприємству, визначенням частки певних коштів у валюті балансу. Для цього слугують аналітичні показники цієї групи.

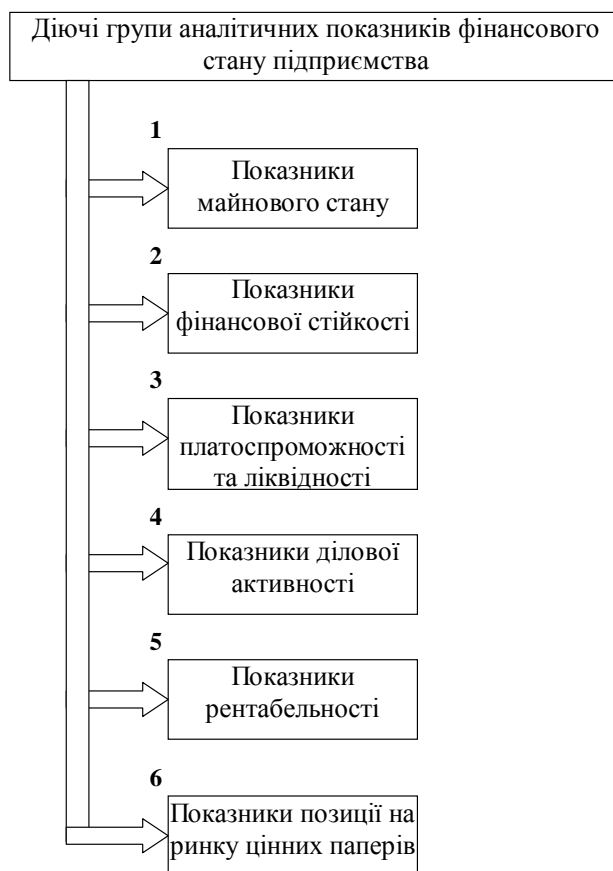

Рис. 1. Система групування аналітичних показників фінансового стану підприємства

Аналіз фінансової стійкості. Ці показники дозволяють оцінити структуру капіталу, залученого до господарювання і динаміка співвідношення між його складовими.

Аналіз платоспроможності (ліквідності). Аналітичні коефіцієнти цієї групи дозволяють описати і проаналізувати здатність підприємства відповідати по своїм поточним зобов'язанням. В основу алгоритму розрахунку цих показників закладена ідея зіставлення поточних активів (оборотних коштів) з короткостроковими пасивами, визначення ступені забезпечення підприємства оборотними коштами, необхідними для розрахунків із кредиторами по поточним операціям.

Аналіз ділової активності. Ефективність поточної фінансово-господарської діяльності може бути оцінена довжиною операційного циклу, що залежить від оборотності засобів у різних видах активів. За інших рівних умов прискорення оборотності свідчить про підвищення ефективності. Тому основними

показниками цієї групи є показники ефективності використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Аналіз рентабельності. Показники цієї групи призначені для оцінки загальної ефективності вкладення засобів у дане підприємство.

Аналіз позиції підприємства на ринку цінних паперів. У рамках цього аналізу виконуються просторово-тимчасові зіставлення показників, що характеризують положення підприємства на ринку цінних паперів: доход на акцію, цінність акції й ін.

Оскільки метою дослідження автора є методика та організація бухгалтерського обліку пасивів (капіталу, власності), тому зупинимо нашу увагу тільки на показниках фінансового стану на які впливають пасиви та їх реструктуризація.

У таблиці 1 наведено кількість показників (коефіцієнтів), які формуються під впливом пасивів.

Таблиця 1. Показники фінансового стану підприємницької діяльності, на які впливає реструктуризація пасивів

№ з/п	Група показників	Кількість показників		Назва показників, на які впливає реструктуризація пасивів
		всього	із них, на які впливають зміни у Пасивах	
1	2	3	4	5
1	показники майнового стану	7	-	немає
2	показники фінансової стійкості	13	13	- Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал) - Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами - Маневреність робочого капіталу - Маневреність власних обігових коштів - Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів - Коефіцієнт покриття запасів - Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) - Коефіцієнт фінансової залежності - Коефіцієнт маневреності власного капіталу - Коефіцієнт концентрації позикового капіталу - Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування) - Показник фінансового левереджу - Коефіцієнт фінансової стійкості
3	показники платоспроможності (ліквідності)	4	4	- Коефіцієнт ліквідності поточної (покриття) - Коефіцієнт ліквідності швидкої - Коефіцієнт ліквідності абсолютної - Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості

1	2	3	4	5
4	показники ділової активності	13	2	- Період погашення кредиторської заборгованості (днів) - Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність)
5	показники рентабельності	12	4	- Рентабельність власного капіталу - Коефіцієнт реінвестування - Коефіцієнт стійкості економічного зростання - Період окупності власного капіталу
6	показники позиції підприємства на ринку цінних паперів	7	1	- Зміни у добробуті акціонерів

Як видно з таблиці 1, зміни стану пасивів (капіталу, власності) впливають на 24 показника фінансового стану підприємства. Найбільший вплив зміни в пасивах підприємства мають на показники фінансової стійкості та платоспроможності.

Автором пропонується нова, удосконалена, система групування пасивів за строками та їх економічною сутністю.

Перш за все це стосується чотирьох видів строковості.

Рекомендовано встановити наступні види строковості, в залежності від терміну, що залишився до погашення зобов'язань з дати Балансу:

- поточну (протягом 3-х місяців);
- короткострокову (від 3-х місяців до 1-го року);
- середньострокову (від 1-го до 3-х років);
- довгострокову (більше 3-х років з дати Балансу).

У зв'язку з цим пропонується внести зміни в структуру пасивів балансу (у форму фінансової звітності 1 "Баланс").

Висновки та перспективи подальших досліджень. Запропоноване внесення змін у структуру пасивів балансу (збільшення груп за строковістю) автоматично збільшує кількість показників (коефіцієнтів), але головне – збільшується їх аналітичність. Крім того змінюється методика формування окремих показників.

Головним є те, що з'являється можливість більш детально аналізувати фінансову стійкість, платоспроможність (ліквідність) підприємства, оскільки система даних про

зобов'язання розчленована на чотири періоди, що дає можливість одержати додаткову інформацію, додаткові показники для більш дієвого прийняття рішень з метою управління діяльністю підприємства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності – Х.: Фактор, 2002. – 144 с.
2. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання. Монографія. – К.: КНЕУ, 2001. – 387 с.
3. Мних Є.Г. Економічний аналіз на промислових підприємствах: Навч. посібник. – К.: ІМН, 1996. – 236 с.
4. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Підручник. – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 365 с.
5. Селезнева Н.Н., Ионова А.Ф. Финансовый анализ. – М: Юнити 2002.
6. Сопко В.В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства (власності, пасивів): Монографія. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
7. Стоун Д., Хитчинг К. Бухгалтерский учет и финансовый анализ: Подготовительный курс. – М.: Сирин, 1998. – 302 с.
8. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз, Навчальний посібник, 2-е вид. перер. і доп., ЦІЛ, 2002.

СОПКО Валерія Василівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедри обліку, аналізу і аудиту Університету економіки та права "КРОК"